מצוות דפורים

נערך ע״י יחזקאל הרטמן

1) שו״ע סימן תר״צ

ג [ז] צריך לקרותה כולה [ח] ומתוך הכתב ואם קראה על פה לא יצא [ט] וצריך שתהא כתובה כולה לפניו לכתחלה אבל בדיעבד [י] **ד** אם השמיט הסופר באמצעה תיבות אפילו עד חציה וקראם הקורא על פה יצא: הגה [ז] [כ] אבל אם השמיט תחלתה או סופה **ה** אפילו מיעוטה לא יצא [ח] [ל] ואפילו באמצעה דוקא **(ג)** דלא השמיט ענין שלם:

2) מ״ב סי׳ תר״צ ס״ק יט, כו

חיסר רק תיבה אחת, דעת כמה פוסקים דלא יצא, ולכן צורך גדול להיות לכל אחד חומש, כי בעוד שמכין הנערים המן וכיוצא אי אפשר לשמוע כמה תיבות משליח־צבור, ויוצא מה שקורא על־כל־פנים מחומש ויוצא על־כל־פנים דיעבד קריאה ופרסומי ניסא, (כד) ואפילו לכתחלה נמי, ומשום הכי יוצאין גם־כן הנשים ועמי־הארץ. כתב הפרי־מגדים: כל ירא־שמים נכון שיהיה לו מגילה כשרה בידו ולקרוא מלה במלה בלחישה, שאי אפשר לשמוע מן השליח־צבור הכל ובפרט

3) גמ׳ מגילה ז: ורש״י

לבסימא שכיח אביי בר אבין ור׳ חנינא בר אבין [א] מחלפי סעודתייהו להדדי אמר רבא [ב] מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי איבסום קם רבה שחטיה לרבי זירא למחר בעי רחמי ואחייה לשנה אמר ליה ניתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הדדי אמר ליה [ג] לא בכל שעתא ושעתא מתרחיש ניסא אמר רבא [ג] סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו מאי טעמא [א] ימי משתה ושמחה כתיב

לדבר המתוק בתוך המעיים: מחלפי סעודתייהו. זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חברו עמו:

4) בית יוסף סימן תרצ״ה

עמו וקשה לי על דבריו דאם כן לא היו מקיימים משלוח מנות איש לרעהו וא״ת שהיו שולחים מנות איש לרעהו אם כן מאי אתא לאשמועינן (ז):

5) תרומת הדשן

סימן קיא

שאלה: בני אדם השולחים לחביריהם בפורים חלוקים וסדינים וכה״ג, יוצאים ידי משלוח מנות או לאו.

תשובה: יראה דאין יוצאים בהן[1], דנראה טעם דמשלוח מנות הוא כדי שיהא לכל אחד די וספק לקיים הסעודה כדינא[2]. כדמשמע בגמ׳ פ״ק (מגילה ז, ב) דאביי בר אבין ורב חנינא בר אבין הוו מחלפים סעודותייהו בהדדי ונפקי בהכי משלוח מנות. אלמא דטעמא משום סעודה היא. ותו נראה דלא אשכחן בשום מקום דמיקרי מנות אלא מידי דמיכלי או דמשתי. וכן דקדק הרמב״ם[3] בלשונו שכתב וחייב לשלוח שתי מנות של בשר או שתי מיני תבשיל או שתי מיני דאוכלים, ונראה דשתיה בכלל אכילה[4]. ובמתנות לאביונים כתב מעות או מיני מאכלים. אלמא דגבי משלוח מנות סבר דווקא מידי דמיכלי.

6) מנות הלוי

לפניו יתברך על כל אשר גמלנו. עוד הוסיפו הפרזים על בני שושן ומשלוח מנות וגו׳ כי זה רומז כי הם באגודה אחת ובאהבה ואחוה הפך מ״ש הצורר מפוזר ומפורד ולכן ויכתוב מרדכי וגו׳ ולזה דברי בני שושן בי״ט ודברי בני הפרזות במשלוח מנות איש לרעהו והוסיף עוד ומתנות לאביונים להשלים כוונת

7) שולחן ערוך סימן תרצ״ה

ד [י] **חייב לשלוח לחבירו יא** [ב] [ג] **שתי** [יד] **מנות** (ז) **בשר או של (ד) מיני אוכלים שנאמר** [אסתר ט, יט; כב] **ומשלוח מנות איש לרעהו יב שתי מנות לאיש אחד** [פ] **וכל המרבה לשלוח לריעים משובח** [ע] **ואם אין לו (ה) מחליף עם חבירו זה** [י] **שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו כדי לקיים ומשלוח מנות איש לרעהו:** הגה [טו] [ק] ויש לשלוח מנות (ח) ביום ולא בלילה [ה] [ר*] ואם שולח מנות לרעהו והוא אינו רוצה לקבלם או מוחל לו יצא (ט) [טז] [ג] **יד** ואשה חייבת במתנות לאביונים ומשלוח מנות כאיש.

8) ב״ח סימן תרצ״ה

פירשו הרמב״ם (פ״ב הט״ו) והר״ן ז״ל (ג: ד״ה גמ׳ מתני׳) אבל רש״י ז״ל כתב וזה לשונו מחלפין סעודתייהו זה אוכל עם זה בפורים של שנה זו ובשניה סועד חבירו עמו עכ״ל ומשמע שרוצה לומר שלא היו שולחין זה לזה ופשיטא שאין שנה שניה מועיל להוציא את חבירו ידי חובת משלוח מנות משנה שעברה אלא כך הוא הפירוש דכיון דטעם משלוח מנות הוא כדי שיהא שמח ושש עם אוהביו וריעיו ולהשכין ביניהם אהבה ואחוה וריעות אם כן אם יסעוד אחד עם חבירו ורעהו הרי הם בשמחה ובטוב לב משתה יחד ופטורים הם מעתה מחיוב משלוח מנות והוא הדין בשנה שניה וכן בכל שנה ושנה

9) רמב״ם סוף הלכות מגילה

מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים שהמשמח לב האמללים האלו דומה לשכינה שנאמר (ישעיהו נ״ז) להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים:

10) ב״ח סימן תרצ״ה

ה **וצריך** לשלוח מנות **איש** לרעהו וכו׳. בפרק קמא דמגילה (ז.) תני רב יוסף וכתב הר״ן ז״ל (ג: ד״ה גמ׳ מתני׳) שתי מנות לאדם אחד היינו מיני מאכל ומשקה לעשירים ולאביונים די לכל אחד במתנה אחת שהיא נחשבת בעיניהם כדבר גדול עכ״ל ולעד״נ בטעם מנות ומתנות אלו שהוא כדי שתהא השמחה כוללת שמחת עבודת יוצר הכל והם המתנות לאביונים וגם כן כוללת שמחת האדם עם אוהביו וריעיו והם המנות ובהיות שהתשועה בפורים היתה כוללת שתי תשועות האחת שנפרע לנו מכל צרינו ונקם נקמתנו שנית שהושיע לנו עד שלא נפקד מאתנו איש והם באמת שתי מתנות טובות ומרומזים יפה בשתי מתנות שנתן אחשורוש האחד בית המן שבזה נפרע לנו מצרינו והשני נתינת הטבעת שלא יפגע בנו שום אויב וצר וכן כתוב (אסתר ח א) ביום ההוא נתן המלך [וגו׳] את בית המן וגו׳ וכתיב (שם ב) ויסר המלך את טבעתו [וגו׳] ויתנה למרדכי וגו׳ וע״כ לזכר אלו שתי מתנות תיקנו לנו חכמינו ז״ל בין בשמחת עבודת היוצר ובין בשמחת האדם עם אוהביו וריעיו ליתן מידו ומהונו שתי מתנות לזכר שתי תשועות אלו על ידי מתנות שנתן אחשורוש לא ילוזו מנגד פניו והנה לאשר לא יחדל אביון מקרב הארץ (דברים טו יא) ורבה העזובה מצוה לחלק ולתת לכל אביון מתנה אחת כי כך כתבו הקדמונים והשכל גם כן יחייב אותו כי מי שיש לו מאה זהובים ליתן לעניים שגדול שכרו כשיחלקם למאה עניים מאשר יתן כל מאה זהובים לעני אחד או לשנים וג׳ כי זה שנתן למאה החיה מאה נפשות אבל בשמחת האדם עם אוהביו וריעיו אולי לא ימלאו לאדם אוהבים רבים כמ״ש רז״ל (ב״ב טז:) או חברא כחברי דאיוב וכן אמרו (אבות פ״א מ״ו) קנה לך חבר על כן המצוה לשלוח שתי מנות לרעהו הטוב להיות שמח ושש עמו על שתי תשועות אלו כנזכר ישמע חכם ויוסף לקח (משלי א ה):

11) שו״ע סימן תרצ״ה

ב [ג] **(א)** [ג] **חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי:** הגה **(ב)** [ד] [ד] ויש אומרים דאין צריך להשתכר כל כך אלא שישתה יותר מלימודו (ב) [ה] ויישן ומתוך שישן אינו יודע בין ארור המן לברוך מרדכי (*) ואחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים [ה] ואין להתענות בפורים מלבד **ד** תענית חלום ועיין לעיל סימן תקס״ח [ו*] וסימן תק״ע. [ז] יש נהגו ללבוש בגדי שבת ויום טוב בפורים [ח*] וכן נכון [ו] [ט] ונוהגים לעשות סעודת פורים לאחר (ג) מנחה וערבית יתפלל בלילה ומתפללים מנחה תחלה בעוד היום גדול **ה** ורוב הסעודה צריך להיות ביום ולא כמו שנוהגין להתחיל סמוך לערב ועיקר הסעודה הוא ליל חמשה עשר [ז] [י] וכשחל פורים ביום ששי יעשו הסעודה ☜ בשחרית משום כבוד שבת [כ] ומי שרוצה לעשותה תמיד בשחרית הרשות בידו [ל] יש אומרים שיש לאכול מאכל **ו** זרעונים בפורים זכר לזרעונים שאכל (ד) דניאל וחביריו בבבל [מ] טוב לעסוק [ב] מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה וסמך לדבר ליהודים היתה אורה ושמחה [אסתר ח, טז] ודרשינן [י*] אורה זו תורה [ח] [פ] וחייב במשתה ושמחה

12) מחיר יין לרמ״א פ״ט

אַל תִּשְׁתֶּה וְאַל תֶּחֱטָא (ברכות כט, ב). וְעוֹד נִרְאֶה לִי בְּדֶרֶךְ הַפְּשָׁט, כִּי מֵאַחַר שֶׁמִּצְוַת פּוּרִים לִשְׁתּוֹת וְלִשְׂמֹחַ, וְאִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשְׁתֶּה. עַל כֵּן יִשְׁתֶּה הַרְבֵּה מְאֹד שֶׁיַּגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ שֶׁל לוֹט, שֶׁאָז פָּטוּר אַף אִם יֶחֱטָא וְיַעֲבֹר עַל אֵיזֶה עֲבֵרוֹת[קעו], כִּי בְּאֹנֶס הוּא, אֲבָל אִם לֹא יִשְׁתֶּה כָּל כָּךְ הַרְבֵּה, וְיַעֲבֹר עֲבֵרוֹת — חַיָּב כְּאִלּוּ לֹא שָׁתָה כְּלָל, כְּאָמְרָם (ראה עירובין סה, ב) שִׁכּוֹר שֶׁהָרַג נֶהֱרָג — אִם לֹא שֶׁהִגִּיעַ לְשִׁכְרוּתוֹ

13) הערות על ספר מעשה רב

טו. מבואר כאן דרבינו היה מקיים הדין דחייב אדם לבסומי עד דלא ידע, ע״י ששתה הרבה עד למאד, ועיין בשדי חמד ח״ג [מערכת חי״ת כלל צב] שהביא שמועה בשם הגר״א ז״ל שהיה משתכר בפורים כפשוטו עד לסכנה כי מחייב איניש לבסומי בפוריא, ו״חייב״ כמו מתחייב בנפשו, [ועיי׳ מש״כ בני רבינו בהקדמתם לביאור השו״ע בענין קיום מאחז״ל ״כל מה שיאמר לך בעל הבית עשה״], וצ״ע אם יש לסמוך על שמועה זו.